

สถานการณ์กึ่งกำมกรามในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563

1. สถานการณ์การผลิต

ในปี 2563 กรมประมงได้ประมาณการผลผลิตกึ่งกำมกรามจากการเพาะเลี้ยงมีปริมาณ 22,257 ตัน และมูลค่า 5,171 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 พบว่า มีปริมาณและมูลค่าลดลงร้อยละ 1.0 และ 0.02ตามลำดับ เนื้อที่เลี้ยงกึ่งกำมกรามทั้งประเทศประมาณ 70,880 ไร่ ลดลงร้อยละ 0.06 ผลผลิตเฉลี่ย 314 กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.96 (ตารางที่ 1) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ลูกพันธุ์ที่มีการอนุบาลมาแล้ว 2 – 3 เดือน ทำให้ใช้ระยะเวลาเลี้ยงน้อยลงและอัตราการอดสูงขึ้นโดยแหล่งเลี้ยงกึ่งกำมกรามที่สำคัญอยู่ในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี ฉะเชิงเทรา กาฬสินธุ์ และสุพรรณบุรี

ตารางที่ 1 จำนวนฟาร์ม เนื้อที่ ผลผลิต มูลค่า และผลผลิตเฉลี่ยของการเลี้ยงกึ่งกำมกราม ปี 2551-2563*

ปี	จำนวน		เนื้อที่		ผลผลิต		มูลค่า		ผลผลิตเฉลี่ย	
	ฟาร์ม	%Δ	ไร่	%Δ	ตัน	%Δ	ล้านบาท	%Δ	กก./ไร่	%Δ
2551	7,143	+3.3	97,991	+1.4	33,189	+3.2	4,178	+4.7	339	+1.8
2552	6,888	-3.6	95,891	-2.1	26,785	-19.3	3,511	-16.0	279	-17.7
2553	6,824	-0.9	94,477	-1.5	22,350	-16.6	3,438	-2.1	237	-15.1
2554	6,193	-9.2	86,188	-8.8	21,080	-5.7	4,094	19.1	245	+3.4
2555	6,339	+2.4	89,351	3.7	18,702	-11.3	4,094	0	209	-14.7
2556	5,811	-8.3	85,399	-4.4	18,168	-2.9	4,475	+9.3	213	+1.9
2557	5,503	-5.3	78,030	-8.6	16,906	-6.9	4,201	-6.1	217	+1.9
2558	5,620	+2.1	79,366	+1.7	16,235	-4.0	4,048	-3.6	205	-5.5
2559	4,823	-14.2	73,601	-7.3	20,883	+28.6	4,707	+16.3	284	+38.5
2560*	5,491	+13.9	78,844	+7.1	20,902	+0.1	5,023	+6.7	265	-6.7
2561*	5,532	+0.7	79,158	+0.4	21,626	+3.5	5,342	+6.3	273	+3.0
2562*	5,562	+0.5	80,092	+1.2	22,509	+4.1	5,609	+5.0	281	+2.9
2563*	5,722	+1.47	70,880	-0.06	22,257	-1.0	5,171	-0.02	314	+0.96

ที่มา : กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง กรมประมง

หมายเหตุ : *ข้อมูลประมาณการ

สำหรับประมาณการฟาร์มเลี้ยงกึ่งกำมกรามปี 2563 มีจำนวน 5,722 ฟาร์ม โดยเป็นฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) เมื่อสิ้นสุด ณ เดือนมีนาคม 2563 จำนวน 1,672 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 29.2 ของฟาร์มทั้งหมด โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง ได้แก่ นครปฐม 647 ฟาร์ม ราชบุรี 482 ฟาร์ม ฉะเชิงเทรา 106 ฟาร์ม กาฬสินธุ์ 91 ฟาร์ม สุพรรณบุรี 80 ฟาร์ม และกาญจนบุรี 41 ฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 38.6 36.0 7.9 6.8 6.0 และ 3.1 ของฟาร์มที่ได้รับการรับรอง ตามลำดับ ส่วนอื่กร้อยละ 1.6 อยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร อุตรธานี พิษณุโลก ชลบุรี สมุทรปราการ ลพบุรี เพชรบุรี พระนครศรีอยุธยา และสมุทรสงคราม (ที่มา : กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และกองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด)

2. สถานการณ์ราคา

ราคาขายส่งกุ้งก้ามกรามมีชีวิตเฉลี่ย ณ ตลาดไท ในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563 จำแนกตามขนาดกุ้งออกเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ราคา กิโลกรัมละ 353332 และ 265 บาท ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 กุ้งขนาดใหญ่และขนาดกลางราคาปรับลดลง คิดเป็นร้อยละ 27.27 และ 5.78 ส่วนกุ้งก้ามกรามขนาดเล็กราคาปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.83 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ราคาขายส่งกุ้งก้ามกรามมีชีวิตเฉลี่ย ณ ตลาดไท ปี 2562-2563

หน่วย : บาท/กก.

เดือน	ขนาดใหญ่			ขนาดกลาง			ขนาดเล็ก		
	2562	2563	% Δ	2562	2563	% Δ	2562	2563	% Δ
ม.ค.	489	353	-27.81	349	333	-4.58	242	265	9.50
ก.พ.	509	353	-30.65	365	331	-9.32	215	265	23.26
มี.ค.	458	353	-22.93	342	331	-3.22	185	265	43.24
เม.ย.	436	425	-2.52	336	340	1.19	201	280	39.30
พ.ค.	488			340			204		
มิ.ย.	485			314			200		
ก.ค.	482			294			205		
ส.ค.	435			350			267		
ก.ย.	429			346			265		
ต.ค.	414			333			265		
พ.ย.	403			333			265		
ธ.ค.	403			333			265		
เฉลี่ย 3 เดือน	485	353	-27.27	352	332	-5.78	214	265	23.83
เฉลี่ย 6 เดือน	478			341			208		
เฉลี่ย 9 เดือน	468			337			220		
เฉลี่ย 12 เดือน	453			336			232		

ที่มา : www.talaadthai.com และจากการคำนวณ

การจำหน่ายกุ้งก้ามกรามของเกษตรกรในภาคกลาง ส่วนใหญ่จำหน่ายกุ้งก้ามกรามมีชีวิตแบบคัดแยกขนาด สำหรับราคาเฉลี่ยกุ้งก้ามกรามขนาด 8-10 ตัว/กก. 12-15 ตัว/กก. 16-24 ตัว/กก. 25-30 ตัว/กก. และ 30-35 ตัวขึ้นไป/กก. ที่เกษตรกรขายได้ในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563 ราคา กิโลกรัมละ 300 245 170 180 และ 150 บาท ตามลำดับเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ราคา กุ้งทุกขนาดปรับลดลง ร้อยละ 33 37 100 37 และ 39 ตามลำดับ (สำนักงานประมงจังหวัดราชบุรี) ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามจังหวัดสุพรรณบุรีจำหน่ายกุ้งก้ามกรามมีชีวิตขนาด 8-10 ตัว/กก. 12-17 ตัว/กก. 20-30 ตัว/กก. 25-30 ตัว/กก. และ 31-40 ตัวขึ้นไป/กก. ที่เกษตรกรขายได้ ในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563 ราคา กิโลกรัมละ 300-340 250-280 200-220 และ 150-200 บาท ตามลำดับ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ราคา กุ้งทุกขนาดปรับลดลง ร้อยละ 37.5 15.2 12.0 และ คงที่ ตามลำดับ (สำนักงานประมงจังหวัดราชบุรี)

3. สถานการณ์การค้า

3.1 การส่งออก

การส่งออกกุ้งก้ามกรามของไทย ไปยังตลาดต่างประเทศในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563 มีปริมาณ 1,577.8 ตัน มูลค่า 204.8 ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 81.94 และ 95.68 ตามลำดับ สำหรับผลิตภัณฑ์กุ้งก้ามกรามที่ส่งออกส่วนใหญ่ยังคงเป็นกุ้งก้ามกรามแช่แข็ง ร้อยละ 52.7 กุ้งก้ามกรามสดแช่เย็น ร้อยละ 46.3 กุ้งก้ามกรามมีชีวิต ร้อยละ 1.0

ตลาดหลักที่มีมูลค่าการส่งออกกุ้งก้ามกรามมากที่สุดของไทย ในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563 คือ สหรัฐอเมริกา 37.8 รองลงมาเป็นเมียนมา คิดเป็นร้อยละ 33.6 จีน ร้อยละ 17.7 มาเลเซีย ร้อยละ 4.2 นิวซีแลนด์ ร้อยละ 2.2 บาเรนห์ ร้อยละ 1.4 และประเทศ อื่น ๆ อีกร้อยละ 3.1

ผลิตภัณฑ์กุ้งก้ามกรามแช่แข็งส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา 74.6 จีน ร้อยละ 16.4 บาเรนห์ ร้อยละ 3.3 นิวซีแลนด์ ร้อยละ 2.8 และประเทศ อื่น ๆ ร้อยละ 2.9 สำหรับกุ้งก้ามกรามสดแช่เย็นส่งออกไปยังเมียนมา ร้อยละ 88.0 มาเลเซีย ร้อยละ 10.2 และลาว ร้อยละ 1.8 กุ้งมีชีวิตส่งออกไปเมียนมา ร้อยละ 68.5 มาเลเซีย ร้อยละ 29.6 และกัมพูชา ร้อยละ 1.9

อย่างไรก็ตาม ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งก้ามกรามไปยังเวียดนามลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563 ไม่มีการส่งออกกุ้งก้ามกรามไปยังเวียดนาม เนื่องจากเวียดนามมีการพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกรามเพื่อเพิ่มผลผลิตและราคาขายกุ้งในเวียดนามใกล้เคียงกับราคาขายของไทย ปัจจุบันประเทศจีนจึงเป็นตลาดที่น่าสนใจ โดยไทยมีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.2 แต่มูลค่าเพิ่มขึ้นไม่มากนักคิดเป็นร้อยละ 0.7 เท่านั้น

3.2 การนำเข้า

ไทยนำเข้ากุ้งก้ามกรามในช่วง 3 เดือนแรกของปี 2563 ปริมาณ 230.2 ตัน มูลค่า 49.6 ล้านบาท เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าลดลงร้อยละ 76.86 และ 76.26 ตามลำดับ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าเป็นกุ้งก้ามกรามสดแช่เย็น ร้อยละ 76.2 และกุ้งก้ามกรามแช่แข็ง ร้อยละ 23.8 โดยกุ้งก้ามกรามสดแช่เย็นนำเข้าจากศรีลังกา ร้อยละ 32.4 บังคลาเทศ ร้อยละ 26.2 อินเดีย ร้อยละ 26.1 และเมียนมา ร้อยละ 15.3 กุ้งก้ามกรามแช่แข็งนำเข้าจากอินเดีย ร้อยละ 49.7 บังคลาเทศ ร้อยละ 48.7 และประเทศอื่น ๆ ร้อยละ 1.6

4. ปัญหาอุปสรรค

4.1 กุ้งก้ามกรามมีอัตราการรอดต่ำและโตช้า เกษตรกรส่วนใหญ่จึงนิยมเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมร่วมกับกุ้งก้ามกรามในบ่อเดียวกันแต่สัดส่วนการปล่อยกุ้งก้ามกรามน้อยกว่า ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตกุ้งก้ามกรามมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากกุ้งขาวแวนนาไมใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงน้อยกว่าและผลตอบแทนสูงหากไม่มีปัญหาราคาคตกต่ำ

4.2 ขาดแคลนลูกพันธุ์กุ้งก้ามกรามที่ดีมีคุณภาพ

4.3 ต้นทุนการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามค่อนข้างสูง เนื่องจากปัจจัยการผลิตที่สำคัญมีราคาแพง เช่น อาหารกุ้งและลูกพันธุ์ ประกอบกับแรงงานหายากและค่าจ้างแรงงานสูง

4.4 เกษตรกรเสียโอกาสในการจำหน่ายผลผลิต เนื่องจากผลผลิตกุ้งก้ามกรามมีสัดส่วนเพศเมียและกุ้งจึกโก้มากกว่าเพศผู้ แต่ราคาถูกกว่ากุ้งก้ามกรามเพศผู้ค่อนข้างมาก

4.5 กุ้งก้ามกรามจำหน่ายภายในประเทศเป็นหลักและตลาดรองรับผลผลิตในบางพื้นที่มีจำกัด

4.6 ผลผลิตกุ้งก้ามกรามไม่แน่นอนและเกษตรกรยังไม่สามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศ บางช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดค่อนข้างมากและราคาลดลง โดยตลาดมีความต้องการกุ้งก้ามกรามในช่วงเทศกาลค่อนข้างสูง ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะวางแผนการเลี้ยงกุ้งเพื่อให้จับขายได้ในช่วงเทศกาลก็ตาม แต่ผลผลิตยังไม่เพียงพอ และส่งผลให้กุ้งขาดตลาดต่อเนื่องหลังเทศกาล 1 – 2 เดือน

4.7 ไวรัสโคโรนา - 19 กับการประกาศ พ.ร.ก. ฉุกเฉินเป็นอุปสรรคต่อการขนส่งของเกษตรกร และการค้ากุ้งก้ามกรามภายในประเทศ โดยไม่มีผู้เข้าไปปรับซื้อที่ฟาร์ม ทำให้มีกุ้งค้างบ่อ และส่งผลให้ราคาตกต่ำ

5. แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

5.1 พัฒนาสายพันธุ์กุ้งก้ามกรามให้มีคุณภาพดี เพื่อให้มีอัตราการรอดสูงและโตเร็วทั้งนี้กรมประมงมีการผลิตลูกพันธุ์กุ้งก้ามกราม แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ดังนั้นเกษตรกรจึงยังคงต้องซื้อลูกพันธุ์จากภาคเอกชนในราคาที่ค่อนข้างสูง

5.2 การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามโดยใช้ลูกพันธุ์ที่มีการอนุบาลมาแล้ว 2 – 3 เดือน ทำให้เกษตรกรใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงน้อยลงและอัตราการรอดสูงขึ้นซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 3 เดือนสามารถจับกุ้งขนาด 20 ตัวขึ้นไปต่อกิโลกรัมจำหน่ายได้ แต่อาจส่งผลให้กุ้งก้ามกรามขนาดใหญ่เข้าสู่ตลาดน้อยลง

5.3 ปัจจุบันมีการพัฒนาเทคนิควิธีการคัดแยกเพศลูกพันธุ์กุ้งก้ามกรามเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยง แต่ยังไม่แพร่หลาย

5.4 ส่งเสริมด้านการตลาด เพื่อให้เกษตรกรสามารถเพิ่มศักยภาพการผลิตและมีช่องทางการจำหน่ายมากขึ้นรวมถึงการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นการบริโภคกุ้งก้ามกรามให้มากขึ้นเช่น การจัดเทศกาลกินกุ้งในหลายพื้นที่

5.5 พัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยง เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลตอบแทน โดยกรมประมง ได้ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งก้ามกรามในโครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดต้นทุน รวมถึงการเชื่อมโยงสินค้าสู่ตลาดปี 2563 ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ชลบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี นอกจากนี้ ในบางพื้นที่ยังมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน เพื่อร่วมกันพัฒนาการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามของกลุ่มเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศ เช่น จังหวัดเชียงราย และลำปาง เป็นต้น

5.6 เกษตรกรควรวางแผนการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามให้มีผลผลิตออกจำหน่ายอย่างเหมาะสม และมีขนาดตามที่ตลาดต้องการ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ

5.7 กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด กรมประมง ได้จัดทำแผนพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ปี พ.ศ. 2562-2564 เพื่อพัฒนาดำเนินงานวิจัย การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร และการเพิ่มช่องทางการตลาด พร้อมทั้งมีการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ และติดตามผลการดำเนินงาน

5.8 สำหรับมาตรการแก้ไขปัญหาราคาตกต่ำในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 กรมประมงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรขายกุ้งก้ามกรามผ่านตลาดออนไลน์ หรือระบบการจองสินค้าล่วงหน้า (Pre - order) ภายใต้ชื่อ “Fisheries Shop” เพื่อระบายสินค้าสู่ตลาดภายในประเทศ โดยผู้บริโภคจะได้รับสินค้าสัตว์น้ำที่มีความสด สะอาด ปลอดภัย และได้มาตรฐานจากเกษตรกรโดยตรง โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง